

Naturskyddsföreningen i Vaxholms remissvar på betänkandet Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd (SOU 2020:78)

Naturskyddsföreningen i Vaxholm är kritisk till strandskyddsutredningens omfattande förslag på nedskärningar i strandskyddet. Strandskyddet är en grundläggande del av allemansrätten och svensk naturvård. De förändringar i strandskyddslagstiftningen som utredningen föreslår riskerar att leda till att allmänhetens tillgång till stränder för bad och friluftsliv i Stockholms skärgård minskar avsevärt och att livsmiljön för växter och djur försämras. Dessutom riskerar kommunen att drabbas hårdare av framtida klimatförändringar om kommunens stränder exploateras ytterligare.

Allmänna synpunkter

Naturskyddsföreningen i Vaxholm är kritisk till strandskyddsutredningens förslag som kraftigt försvagar skyddet av stränder i Stockholms skärgård och i hela landet. Den sammantagna effekten av utredningens förslag på hur strandskyddet ska kunna upphävas i stora s.k. landsbygdsområden – där även hittills skyddade kust- och skärgårdsområden ska kunna inkluderas – i kombination med ett upphävande av strandskyddet vid Sveriges samtliga små sjöar och vattendrag innebär en kraftig försvagning av det generella strandskyddet i Sverige.

Naturskyddsföreningen i Vaxholm är dessutom mycket kritisk till att utredningen inte presenterar kraftfulla förslag på hur strandskyddet kan stärkas i högt exploaterade områden, vilket efterfrågas i utredningsdirektivet. Stränderna i Vaxholm är redan exploaterade i hög grad och ett förstärkt regelverk skulle bidra till att skydda de stränder som fortfarande är orörda i kommunen. Att exploateringsstrycket kan leda till att växter och djur till slut kan förlora sina livsmiljöer helt och hållet, och att det rörliga friluftslivet får en väsentligt minskad tillgång till orörda stränder konstaterades redan för 15 år sedan (Länsstyrelsen i Stockholms län 2006).

Miljökvalitetsmålen

Utredningen innehåller en genomgång av strandskyddets betydelse för miljökvalitetsmålen och konstaterar bland annat att ”enligt Naturvårdsverkets uppföljning påverkar exploatering i strandzoner möjligheterna till friluftsliv och är negativt för växter och djur som lever i och i närheten av strandzonen” samt att ”den totala strandlinjen längs sjöar och vattendrag som är påverkad av bebyggelse ökade med cirka 3 procent mellan 2014 och 2018”. Ändå hävdar utredningen att den, i sina förslag att luckra upp strandskyddsreglerna, eftersträvar en balans mellan landsbygdspolitiken och miljö- och friluftsmålen. Naturskyddsföreningen i Vaxholm anser att denna förhoppning totalt saknar grund, och utredningen har heller inte gjort några ansträngningar för att styrka sin tes.

Små sjöar och vattendrag

I Vaxholms kommun finns få sjöar, men i Stockholms län som helhet finns en hel del mindre sjöar och många av dem är mindre än 1 hektar. Om strandskyddsutredningens förslag blir verklighet skulle många av sjöarna i Stockholms skärgård och inland förlora sitt strandskydd. Naturskyddsföreningen i Vaxholm är mycket kritisk till detta och avstyrker utredningens förslag om att upphäva det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag i sin helhet. Ett upphävande av strandskyddet vid små sjöar och vattendrag skulle leda till ökade svårigheter att nå flera av Sveriges miljö kvalitetsmål – bland annat miljömålet *Levande sjöar och vattendrag* (Naturvårdsverket 2014). Små sjöar och vattendrag är mycket värdefulla för den biologiska mångfalden, de ökar konnektiviteten och fungerar som viktiga ledlinjer och spridningskorridorer i landskapet (se t ex WWF 2011, Naturvårdsverket 2014, Stockholms stad 2020).

Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag är dessutom mycket viktiga för det rörliga friluftslivet. Naturvårdsverket framhöll i sin utvärdering av konsekvenserna av ett upphävt strandskydd vid små sjöar och vattendrag 2014 att friluftslivet riskerar bli den stora förloraren om strandskyddet tas bort vid små sjöar och vattendrag eftersom friluftslivet generellt har en svagare ställning i den fysiska planeringen jämfört med naturvårdens intressen (Naturvårdsverket 2014).

Landsbygdsområden

Naturskyddsföreningen i Vaxholm är kritisk till utredningens förslag om inrättande av s.k. landsbygdsområden. Kriterierna för hur dessa landsbygdsområden ska pekas ut är otydliga. De nya särskilda skäl som utredningen föreslår ska gälla inom ett landsbygdsområde som redovisats i översiktsplan är dessutom alldeles för tillåtande. Särskilt oroväckande är att landsbygdsområden även ska kunna pekas ut inom kust- och skärgårdsområden. Stockholms läns kust- och skärgårdsområde är i sin helhet av riksintresse som ett av de mest värdefulla landskapen i landet med särskilt stora natur- och kulturvärden och betydelse för friluftsliv och turism (Länsstyrelsen i Stockholms län 2021). I Havs- och vattenmyndighetens uppföljning av miljömålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* påpekas att den ökande bebyggelsen i närheten av kuststränder leder till att livsmiljöer förstörs eller fragmenteras vilket medför konsekvenser för såväl växter, djur och livsmiljöer, som för de ekosystemtjänster som människan nyttjar (Havs- och vattenmyndigheten 2019).

Naturskyddsföreningen i Vaxholm vill i detta sammanhang framhålla vikten av att strandskyddet inom områden av riksintresse för friluftsliv och naturvård inte ska kunna upphävas. I dessa fall har redan myndigheterna utpekat områden som är av så stor vikt ur nationellt perspektiv att exploatering ska styras bort.

I Vaxholm är exploateringsgraden idag låg på Bogesund, västra Resarö, västra Kullö, västra Vaxön, östra Skarpö, mararna på Tynningö och på kommunens mindre öar (Vaxholms stad 2017). Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller att det är viktigt att sammanhålla och idag orörda markområden inte tas i anspråk för bebyggelse och att det samlade natur- och kulturvärden värnas i kust- och skärgården i Stockholms län (Länsstyrelsen i Stockholms län 2021). Naturskyddsföreningen i Vaxholm instämmer till fullo i Länsstyrelsens bedömning: Samtidigt oroar sig föreningen över att strandskyddsutredningens förslag på kriterier för landsbygdsområden är så otydliga att de öppnar för godtycke och riskerar leda till att strandskyddet urholkas. Naturskyddsföreningen i Vaxholm ser en risk för att utredningens

förslag leder till att strandskyddet försvagas även inom mycket värdefulla områden som Stockholms läns kust-och skärgårdsområden i allmänhet och inom Vaxholms mer orörda strandområden i synnerhet.

Förtydligande av 7 kap. 18 c §

Naturskyddsföreningen i Vaxholm välkomnar utredningens förslag på förtydligande av 7 kap. 18 c § som innebär att första stycket 1–6 ska tillämpas *särskilt restriktivt* i områden med högt exploateringsstryck eller med särskilt känslig natur (speciellt grunda mjukbottnar). Samtidigt är föreningen kritisk till att inte utredningen presenterar skarpare förslag på hur strandskyddet kan förstärkas i starkt exploaterade områden. Många strandområden i Vaxholms kommun är redan hårt exploaterade och ett förstärkt skydd är viktigt för att allmänhetens tillgång på stränder och livsmiljöerna för växter och djur inte ska äventyras. Det är dock ytterst osäkert om förtydligandet som utredningen föreslår leder till att strandskyddet stärks i exploaterade strandområden i Vaxholm.

Sammanfattningsvis är Naturskyddsföreningen i Vaxholm mycket oroad över de negativa effekter för biologisk mångfald och för den allemansrättsliga tillgången till stränder som blir följden om utredningens förslag blir verklighet. Naturskyddsföreningens uppfattning är att utredningens förslag skulle innebära en kraftigt försämrade strandskyddslagstiftning jämfört med dagens regelverk. Dessutom leder förslagen till att det blir svårare att nå flera av Sveriges miljömål – speciellt målen *Levande sjöar och vattendrag* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård*.

Naturskyddsföreningen i Vaxholm anser att strandskyddet i stället för att försvagas måste skärpas. Det gäller speciellt i kraftigt exploaterade områden och områden med högt exploateringsstryck som i Vaxholms kommun och hela Stockholms skärgård. Dessutom måste större hänsyn tas till de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och kumulativa effekter måste beaktas i samband med strandskyddsbeslut. Föreningen vill dessutom se utökad tillsyn och bättre efterlevnad av de strandskyddsregler som gäller.

I övrigt instämmer Naturskyddsföreningen i Vaxholm i de synpunkter som förs fram i remissvaret från Svenska Naturskyddsföreningen.

Vaxholm den 3 maj 2021

Jan Holmbäck, ordf.

Naturskyddsföreningen i Vaxholm

Litteratur

Länsstyrelsen i Stockholms län (2006).

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:851990/FULLTEXT01.pdf>

Naturvårdsverket (2014). Småvatten och våtmark i jordbruksmark. Beskrivning och vägledning för biotopen Småvatten och våtmark i jordbruksmark i bilaga 1 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Havs- och vattenmyndigheten (2019). Hav i balans samt levande kust och skärgård - Fördjupad utvärdering av miljö kvalitetsmålen 2019. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2019:3.

Länsstyrelsen i Stockholms län (2021).

<https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/samhalle/planering-och-byggande/planeringsunderlag.html>

Stockholms stad (2020). Handlingsplan för biologisk mångfald i Stockholms stad

Vaxholms stad (2017). Blåplan 2017-2030 Vaxholms stad.

WWF (2011). Den levande skogsbäcken.